

Sørfold

kommune

Plan For overgang barnehage - skole Sørfold kommune

Vedtatt i Driftsutvalget 2017

– Fjell møter fjord –

Revisjonshistorie:

Revisjon nr.	Revisjonsdato	Endringer	Revidert av
1	2.11.2019	Skrivefeil Ny mal som er ihht profilhåndboka Evalueringstidspunkt satt til vinter 2021.	LB

Innhold

1. Årshjul	3
2. Innledning	4
3. Kommentarer til planen	4
4. Kommentarer til årshjulet og hensikten med de enkelte punktene	5
5. Kvalitetssikring for minoritetsspråklige elever med rettigheter etter §2-8	7
6. Kvalitetssikring for barn med spesialpedagogisk oppfølging, alternativ kommunikasjon og andre barn med et særs tilrettelagt tilbud i barnehagen	9
7. Sosial kompetanse hos 6-åringene – betydningen av systematisk og godt arbeid med utvikling av barns sosiale kompetanse.	10
8. Forslag til metodiske opplegg i barnehage og skole	10
9. Vedlegg	11
9.1 Vedlegg 1 Samtykkeerklæring	11
9.2 Vedlegg 2 Skjema for oversikt av elever fra barnehage til skole	12
Informasjon	12
9.2 Vedlegg 3 Fagområdet antall/rom/form – fem-åringene bør erfare følgende	13
9.4 Vedlegg fagområdet kommunikasjon, språk og tekst – femåringen bør erfare følgende:	14

1. Årshjul

NÅR	HVEM	HVA
Høsten før skolestart	1. Styrer	Innhenter samtykke fra foreldre til å gjennomføre overgangssamtaler med skolen (vedlegg 1). Kopi fra PPT for barn som har vedtak/sakspapirer. Informasjonsmøte med foreldre i førskolegruppa.
November	2. Styrer	Sende oversikt til de skolene man har elever til iht. eget skjema innen 30. november (vedlegg 2).
November	3. Kommunalsjef	Kommunalsjef sender samlet oversikt til skolene over navn på barn som er født i det aktuelle året.
November	4. Ansvarsgruppens koordinator/ Barnehagen	Barn/ elever med IP, evt. mål- og tiltaksplan samt minoritetsspråklige elever; samordningsmøte med ansvarsgruppe + evt. aktuell skole for å lette overgang barnehage-skole.
Januar/februar	5. Styrer	Overføringsmøte med barnehage/skolen til barn med særskilte spesialpedagogisk oppfølging. Samtykke til overføring. Avtale dato for evt. oppfølgingsmøte.
Januar/februar	6. Styrer	Oppretter kontakt med skolen for å avtale samarbeid om besøk og tiltak for å gjøre førskolegruppen kjent med skolen som ny arena.
April/juni	7. Rektor	Brev om innskriving hjem til foreldre og elev. Skolen sender en kopi av brevet som orientering til barnehagen.
April/juni	8. Styrer	Overføringsmøte barnehagen/skole.
April/juni	9. Rektor /kontaktlærere og SFO leder	Innskriving - Besøksdag på skolen for barn og foreldre. Informasjonsmøte for foreldre på skolen. Informasjon om skolen, SFO og andre samarbeidsinstanser på skolen.
Skoleåret høsten	10. Skolen/PPT	Ved behov gjennomføres oppfølgingsmøte for elever med spesialpedagogisk oppfølging (skolen, foreldre, PPT, tverrfaglig team og evt. andre.) Barnehagen ved behov.

2. Innledning

Plan for overgang barnehage-skole i Sørfold kommune ble utarbeidet i perioden januar 2017 til mai 2017. Planen skal evalueres vinter 2021 for iverksetting høsten 2021.

Planen er ment som et konkret arbeidsredskap i forhold til å sikre en god overgang fra barnehage til skole. I tillegg inneholder den anbefalinger om hva femåringen bør få erfaring med innenfor områdene språk/tekst og kommunikasjon, antall/rom og form samt sosial kompetanse innen skolestart. Samtidig skal planen gi relevant informasjon både til pedagoger i skole og barnehage om hva som vektlegges for 5-åringene det siste året i barnehagen. Når det gjelder barn som har skolestart i andre kommuner oppfordres foreldrene av barnehagens styrer til å kontakte aktuell skole for samarbeid og informasjon om sitt barns skolestart.

Alle femåringene som går i barnehage skal få erfaring med de fagområdene Rammeplan for barnehager beskriver. Planen tar utgangspunkt i hva Rammeplan for barnehager sier at barnehagen skal bidra til at barna får erfaringer med, samt hva Kunnskapsløftet har som kompetansemål ved 2.trinn (se vedlegg 3). I tillegg til kommentarer til utarbeidet plan, har man i planen valgt å fokusere på matematikk/ antall, rom og form, norsk/ språk, tekst og kommunikasjon, samt sosial kompetanse.

Planen inneholder også anbefalinger for samarbeid rundt minoritetsspråklige barn samt barn med spesialpedagogisk oppfølging. Dette for å sikre kvalitet og kontinuitet for de barna som har behov og rettigheter i henhold til Opplæringsloven § 5 og § 2.8.

Plan for overgang barnehage-skole i Sørfold kommune ble utarbeidet av en gruppe med representanter fra skolene og barnehagene i kommunen i perioden mars 2017 til mai 2017. Planen iverksettes høsten 2017 og evalueres høsten 2018.

3. Kommentarer til planen

I Kunnskapsdepartementets veileder "Fra eldst til yngst – samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole", påpekes det at kommunen har et overordnet ansvar for å koordinere samarbeidet og legge til rette for en best mulig overgang fra barnehage til skole. Kommunen skal legge premisser for samarbeidet, for å kvalitetssikre overgangen for alle kommunens barn, uavhengig om barnet har gått i kommunal eller privat barnehage.

Både i Rammeplan for barnehage og i skolenes Læringsplakat, slås det fast at barnehage og skole skal samarbeide til barnets beste. Styrer i barnehagen og rektor har ansvar for å sørge for at samarbeidet mellom enhetene fungerer best mulig.

Planen gjelder for alle barnehager og skoler i Sørfold kommune. Planen er satt opp som et «års hjul», med en mest mulig hensiktsmessig og naturlig fordeling av ansvar og oppgaver mellom skolene og barnehagene.

4. Kommentarer til årshjulet og hensikten med de enkelte punktene

NÅR	HVEM	HVA	HVORFOR
Pkt. 1 Høsten før skolestart	Styrer	Innhenter tillatelse fra foreldre til å gjennomføre overgangssamtaler med skolen, for de enkeltbarna det gjelder. Kopi av sakspapirer fra PPT/barnehagen for de barna som har vedtak om spesialpedagogisk hjelp.	At skolen får god informasjon om enkeltbarn og barnegrupper før skolestart, bidrar til at skolen bedre kan legge til rette for det individuelle læringsløp allerede fra skolestart. Informasjonen fra barnehagen må ha fokus på hva barnet kan og mestrer, og på hva det kan trenge særskilt støtte til. Dersom barnehagen skal gi informasjon om enkeltbarn, skal foreldrene samtykke i dette. Foreldre har en lovfestet rett og plikt til å ta avgjørelser på vegne av barnet, jf. Barneloven § 30. Overgangen fra barnehage til skole skal skje i nært samarbeid med barnas hjem, og foreldrene må være med på å legge premissene for informasjonsoverleveringen. De må få innsyn i, og avgjøre hvilken informasjon som følger barnet over i skolen.
Pkt. 2 November Året før skolestart	Styrer	Barnehagene sender oversikt over hvilke barn som skal begynne på x skole kommende skoleår. Frist: innen 30. november (se vedlegg 2).	Kommunen har et overordnet ansvar for å se til at alle kommunens barn får en god overgang fra barnehage til skole. Om et barn går i privat eller kommunal barnehage, skal ikke være av betydning for det å skape en god overgang og skolestart for barnet.
Pkt. 3 November Året før skolestart	Kommunalsjef	Kommunalsjef sender samlet oversikt til skolene over barn som er født i det aktuelle året + foresattes navn og kontaktinfo	Må ha en oversikt over antall barn som skal starte på skolen, for å kvalitetssikre at barnet får en god overgang til skolen.
Pkt. 4 November /desember	Ansvarsgruppens koordinator/barnehagen	Det gjennomføres evalueringsmøte / samordningsmøte med ansvarsgruppe + evt. aktuell skole, for å lette overgang barnehage-skole for barn med mål og tiltaksplan, ev IP.	I Stortingsmelding nr. 16 vektlegges tidlig innsats for livslang læring. Tidlig innsats handler om at utdanningssystemet skal legge til rette for at alle inkluderes i gode læringsprosesser tidlig. Det handler både om at et barns læringspotensial ivaretas, støttes og utvikles på et tidlig

			<p>tidspunkt, og at barnet får mulighet til å bygge videre på kunnskaper og erfaringer fra barnehagen i et videre skoleløp. God sammenheng skal ivareta barnets behov for trygghet i overgangsprosesser og bidra til at opplæringen tilpasses enkeltbarnet allerede fra første skoledag. Barn med behov for langvarige og koordinerte helse- og/eller sosiale tjenester har rett på en individuell plan. Fremtidig læringsløp og barnets og foreldrenes visjoner og ønsker skal nedfelles i planen. Individuell plan vil derfor være et viktig verktøy for å legge til rette for en god overgang fra barnehage til skole</p>
Pkt. 5 Januar/ februar	Styrer	Overføringsmøte m/skolen, PPT, koordinator IP, foreldre og barnehagen.	<p>Ansvarer ligger på den enkelte barnehage og skole. Det må settes av tid for pedagoger i barnehager og skoler til sammen å gjennomføre overgangsmøter. Tidspunkt for høstens ev. oppfølgingsmøte på skolen, vedr. barn med IP, mål- og tiltaksplan eller minoritetsspråklige elever, må avtales på overføringsmøtet.</p>
Pkt. 6 Januar /februar	Barnehage- styrer/rektor	Oppretter kontakt for å avtale samarbeid om besøk og tiltak for å gjøre førskolegruppen kjent med skolen som ny arena.	Gjennom å etablere kontakt mellom barnehagen og skolen, kan plan for samarbeid og overgang kvalitetssikres og forpliktes på en best mulig måte.
Pkt. 7 April/juni	Rektor	Brev om innskriving hjem til foreldre og elev. Kopi til barnehagene.	<p>Skolen i samarbeid med barnehagen sørger for at brev om innskriving med vedlegg blir sendt ut, i henhold til liste fra folkeregisteret. Barnehagene får kopi av brevet for å være orientert om at innskriving er startet opp.</p>
Pkt. 8 April/juni	Styrer/ rektor	Overførings-møte barnehagen/ skole	Kvalitetssikre at de nødvendige opplysningene blir overført fra barnehage til skole.

Pkt. 9 April/juni	Rektor/ kontaktlærere og SFO-leder	Innskriving på skolen for barn og foreldre. Informasjon om skolen, SFO og andre samarbeidsinstanser på skolen.	Det legges opp til en innskrivingsdag for barn og foreldre, hvor barna får møte kontaktlærer, rektor og medelever, får innblikk i skolens fysiske utforming med mer.
Pkt. 10 Høsten etter 1.skoleår	Skolen/ PPT	Eventuelt oppfølgingsmøte for elever m IP, spesialpedagogisk oppfølging (skolen, foreldre, PPT, barnehage og eventuelt andre.)	Vurdere overgang eventuelt justere tiltak etter oppstart i skolen.

5. Kvalitetssikring for minoritetsspråklige elever med rettigheter etter §2-8

I tillegg til punktene i hovedplanen, anbefales følgende former for samarbeid og oppfølging:

NÅR:	HVEM:	HVA/ HVORDAN:	KOMMENTAR:
September Året før skolestart.	Pedagog i barnehagen	Kartlegging av barnets språkutvikling og begrepsforståelse. Forslag til metodikk: <ul style="list-style-type: none"> • Språkgrupper 	Fokus på generell språkutvikling og språkforståelse-
November	Barnehage	Informasjon til gjeldene skoler om hvilke § 2-8 elever som skal til skolen.	
Januar	Skolen	Sende skjema til elever som kommer innunder § 2-8 i opplæringsloven til foreldre, med spørsmål om de ønsker <i>særskilt</i> norskopplæring.	Skolen og ev barnehagen gir veiledning ved behov.
Februar	Barnehage	Foreldresamtale om skolestart	I denne samtalen skal barnehagen bla. følge opp at foreldrene har fått og oppfattet, forespørsel om særskilt norskopplæring til sitt barn.
Mars	Pedagog i barnehage	Kartlegging av barnets språkutvikling og begrepsforståelse. Forslag til metodisk verktøy: <ul style="list-style-type: none"> • TRAS 	Foreslåtte test er beregnet på norskspråklige barn, og det vil derfor være naturlig at barn med annet

			morsmål scorer noe lavere ifh.t. alder. Det vil likevel gi et bilde av barnets norskspråklige mestringsnivå.
April	Barnehage	Dersom man gjennom egen observasjon/ kartlegging er usikker på barnets mestring av språk/ begrep med tanke på skolestart, kontaktes PPT for drøfting av videre saksgang.	
Juni	Skolen	Kontakte foreldre til § 2-8 elever.	Avklare så nær skolestart som mulig, hva som er hensiktsmessig oppfølging av den enkelte elev.

6. Kvalitetssikring for barn med spesialpedagogisk oppfølging, alternativ kommunikasjon og andre barn med et særs tilrettelagt tilbud i barnehagen.

I tillegg til punktene i hovedplanen, anbefales følgende former for samarbeid og oppfølging. Viktig med individuell tilpasning og god dialog mellom foreldre, barnehage, PPT og skole. Viktig å være oppmerksom på følgende § i Opplæringsloven: § 2-6 Tegnspråk, § 2-8 Særskilt språkopplæring, § 2-14 Punktskriftopplæring og § 2-16 Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK).

NÅR:	HVEM:	HVA/ HVORDAN:	KOMMENTAR:
Inntil 2 år før skolestart	Barn sammen med primærkontakt	Planlegger og avtaler besøk på aktuell skole, 2-3 besøk i løpet av våren. Vurderes individuelt.	Være med på aktiviteter – bli kjent med lokaler og fysisk miljø.
Mai/juni	Kontaktlærer og assistent, evt. spesiallærer	Besøker barnet i barnehagen	Få innsikt i det miljøet barnet har vært i de siste årene før skolestart, samt hvordan barnehagen har tilrettelagt ifht barnets behov.
Mai/juni	Pedagog fra barnehagen/ Kontaktlærer/ Spes.lærer/ assistent og PPT. Rektor	Fagmøte: Gjennomgang av barnets funksjonsnivå, barnets mål- og tiltaksplan. Gode rutiner for tilvenning/ oppstart i skolen.	
August/ september	Elevens primærkontakt fra barnehagen	Ved skolestart vil det være å anbefale at personalressursen som har fulgt barnet i barnehagen, følger opp barnet ved skolestart i en overgangsperiode på inntil 1 uke.	Sikre overføring av nødvendig kompetanse og materiell.

Andre barn som kan trenge særskilt oppfølging ved overgangen mellom barnehage og skole, kan være barn som er engstelige, barn synes det er vanskelig med nye situasjoner og barn som står i en vanskelig livssituasjon.

Det kan også være foreldre som er engstelige for overgangen til skole.

7. Sosial kompetanse hos 6-åringene – betydningen av systematisk og godt arbeid med utvikling av barns sosiale kompetanse.

Sosial kompetanse handler om å kunne samhandle positivt med andre i ulike situasjoner (ref. rammeplan for barnehage pkt. 2.4). Barns utvikling av sosial kompetanse er en viktig del av læringen i barnehagen. Det er med på å gjøre barna i stand til å skape varige relasjoner og vennskap, vise medfølelse og empati, bli trygge på seg selv og bli en del av et demokratisk samfunn. De voksne er viktige rollemodeller, som skal veilede barna i samhandling og ulike erfaringer til å bli trygge, sosiale individer med respekt for seg selv og menneskene rundt seg. Barnehagen skal iht. rammeplanen jobbe systematisk med fokus på følgende områder:

- Positiv sosial atferd
- Empati
- Selvkontroll
- Selvhevdelse
- Lek, glede og humor

Barnehageloven og opplæringsloven § 9a stadfester barnet og elevens rett til et godt fysisk og psykososialt miljø. Barn som har fått mulighet til utvikling av positiv sosial atferd vil lettere kunne bidra til et godt miljø for samhandling og læring i barnehagen og skolen.

8. Forslag til metodiske opplegg i barnehage og skole

- **Det er mitt valg**
- **”Steg for steg”** - Et program som er tilrettelagt både for barnehage og skole. Har til hensikt å øke barns sosiale kompetanse gjennom å øve på ferdigheter i empati, problemløsning og mestring av sinne i sosiale sammenhenger.
- **«Psykologisk førstehjelp»** - Hensikten med Psykologisk førstehjelp er å stimulere barn og unges tanke- og følelsesbevissthet. Psykiske helseplager er en av vår tids store utfordringer. Å utvikle et vokabular og trygghet for å uttrykke tanker og følelser som barn, kan få stor betydning gjennom livet.

9. Vedlegg

9.1 Vedlegg 1 Samtykkeerklæring

Samtykkeerklæring til utveksling av opplysninger i forbindelse med at mitt barn skal begynne på skolen.

Informasjon

For å sikre en best mulig overgang fra barnehage til skole, er det viktig for skolen å vite litt om barnet. Barnehagen utveksler ingen opplysninger til skolen uten foresattes samtykke. Samtykket skal være «informert». Unntak: Informasjon som er nødvendig for å redde liv og helse.

Et informert samtykke innebærer at jeg:

- har fått informasjon om hvilke opplysninger som skal utveksles
- vet hvordan opplysningene skal brukes og konsekvensene av dette
- er kjent med at det ikke skal utveksles flere opplysninger enn det som er nødvendig, og kun til ansatte som trenger informasjon for å ivareta barnet.
- er kjent med at jeg kan nekte at opplysninger om spesielle forhold utveksles, eller at spesielle fagmiljø eller enkeltpersoner får bestemte opplysninger
- er kjent med de konsekvenser begrensninger på informasjon kan ha for tilbudet til barnet og oss.

Aktuelle lovbestemmelser om taushetsplikt

Forvaltningslovens § 13 til 13e, Opplæringslovens § 5-4 og § 15-4

Jeg samtykker til at det utveksles informasjon til

Sett x for hvert samtykke

Skole

Helse

PPT

BUP

Andre

Samtykket gjelder fra 01.10.20.... til 31.07.20....

Barnets navn:.....Fødselsdato:.....

Dato:..... Underskrift
foreldre/foresatte:.....

Kopi: PPT der det er aktuelt

Foreldre

Eventuelt andre aktuelle instanser

9.2 Vedlegg 2 Skjema for oversikt av elever fra barnehage til skole

Informasjon

Skjemaet skal være med å gi skolen nødvendig informasjon over hvilken elevgruppe de kan forvente påfølgende skoleår. Barnehagene skriver inn navnene på alle barna som kommende skoleår skal begynne på skolen. Ett skjema for hver skole.

Skoleår:.....

Navn barnehage:.....

Skole:.....

Navn	Fødsels- dato	Adresse	Navn foresatte	HenvistP PT	Nasjonal- itet/ språk	Annet

Sted/ Dato

Underskrift styrer

Frist: 30.november hvert år.

9.2 Vedlegg 3 Fagområdet antall/rom/form – fem-åringene bør erfare følgende

Mål iht. Rammeplanen kap. 3.7 og Kunnskapsløftets kompetansemål for 2.årstrinn:

MÅL:	Innholdet:	Arbeidsmåter/ Forslag til metodiske opplegg:
<p>Matematiske begreper Kjenne til og forstå før-matematiske begreper.</p>	<p>Foran/ bak/ i midten, under/ over/ på, alle/ noen/ ingen, flere enn/ færre enn/ like mange, i dag/ i morgen /i går, sirkel/ firkant(rektangel og kvadrat)/ trekant, først/ sist, ned/ opp, innenfor/ utenfor, forlengs/ baklengs/ fram/ tilbake, mange/ få, stor/ liten/ tung/lett osv.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gym - aktiviteter/ turer • Bøker/fortellinger • Samle, sortere, ordne og sammenligne. Gjøre ting i rekkefølge og lage grupperinger/ klassifisering • Digitale verktøy, som kamera og data • Rollelek (leke butikk, lage og bruke penger) • Lage søylediagram over f.eks. antall og ulike målinger.
<p>Form og mønster Gjenkjenne og benevne ulike former; sirkel, trekant og firkant. Erfare ulike typer størrelser, former og mål gjennom å sortere og sammenlikne.</p>	<p>Erfare, utforske og leke med form og mønster.</p> <p>Gi barna impulser og design ved å utforske, oppdage og skape ulike former og mønstre.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eksperimentere og lage forskjellige figurer, former og mønster; bruke ulike formingsmaterieill; leire, kitt, sand, papir • Undersøke forskjellige former, figurer og mønster slik vi møter de i omgivelsene; trafikkskilt, vinduer/dører, brostein, takstein, gjerder. • Bruke kamera og ta bilder av form/ mønstre og studere dem.
<p>Tall og telling Oppleve glede over å utforske og leke med tall.</p>	<p>Leke med tallsymbol og gjenkjenne noen.</p> <p>Øve på tellereglen til 10.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Telle i hverdagslige aktiviteter (baking, matlaging, butikken, borddekking osv.) • Telle ulike konkrete/ gjenstander og mennesker • Sanger, rim- og regler, bevegelsesleker • Bevisst bruke matematiske begreper som f.eks: former,

		<p>størrelser, mengder og rekkefølger</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spill og puslespill • Tellemateriell, klosser, kulerammer • Kalender; dato
<p>Rom og posisjon Erfare plassering og orientering, og på den måten utvikle sine evner til lokalisering.</p>	<p>Vite hva som f.eks. er: først/sist/midt i mellom, over, under. Kjennskap til ukedager, måneder og årstider. I lek og hverdagsaktiviteter få erfaringer med ulike typer mål, målenheter og måleredskaper.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Orienteringsleker; bildeorientering og nærkart • Stimulere barna til å fundere rundt avstander, vekt, volum og tid. • Kalender; ukedagene • Årstidene

9.4 Vedlegg fagområdet kommunikasjon, språk og tekst – femåringen bør erfare følgende:

Mål iht Rammeplanen kap. 3.1 og Kunnskapsløftets kompetansemål for 2.årstrinn:

MÅL	Innholdet	Arbeidsmåter/ Forslag til metodiske opplegg
Kunne lytte, observere og gi respons i gjensidig samhandling med barn og voksne.	Turtaking i muntlig kommunikasjon	<ul style="list-style-type: none"> • Dele barna i mindre grupper, slik at alle blir sett og hørt. • Bruke talekor. <p>De voksne må være aktivt lyttende til det barnet sier.</p> <ul style="list-style-type: none"> • At barn og voksne stiller spørsmål til det som blir sagt/fortalt og gi barna gode forklaringer på det de spør om. <p>De voksne må være bevisst sin forbildefunksjon for hvordan en lytter, gir konstruktiv respons og bruker kroppsspråk, talespråk og tekst.</p>
Videreutvikle sin begrepsforståelse og bruke et variert ordforråd. Få erfaring og et positivt forhold til tekst og bilde.	La barna få kjennskap til et rikholdig utvalg begreper som dyr, klær, kroppen, mat, møbler, preposisjoner, farger, spørreord. Benytte bilder som utgangspunkt for samtaler/ undring/ refleksjon. Snakke om innholdet i det man leser. Utrykke egne opplevelser fra tekster i tegninger, bilder, musikk og bevegelser.	<ul style="list-style-type: none"> • Snakkepakken • Språksprell • Høytlesing <p>Billedbøker, billedlotto, bevegelsessanger, Kims lek, egne erfaringer med konkrete (førstehåndserfaringer), rolle lek. Litteratur som tilbys må være variert og rikholdig, og være tilgjengelig for barna (Tekster fra ulike kulturer, norsk kultur og historie. Eventyr, sagn, nyere barnelitteratur osv.)</p>
Bruke språket for å uttrykke følelser, ønsker og erfaringer. Bruke språket til å løse konflikter.	De voksne skal hjelpe barna å sette ord på ulike følelser hos seg selv og andre.	<ul style="list-style-type: none"> • Bruke reelle situasjoner til å veilede barnet til å sette ord på hvilke følelser som oppleves og hva barnet ønsker for seg selv og evt. andre. • Trene opp barnas evne til empati og medfølelse gjennom samtaler og veiledning av barn i ulike situasjoner.

<p>Kunne formidle noe i gruppe/være i fokus.</p>	<p>La barna få flere muligheter til å være i fokus og fortelle noe i en gruppe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • La barna fortelle egne historier. • La barna gjenfortelle. • La barna få forklare og fortelle ferdig. • Fortelle fra egne tegninger. • Bruke drama/ rollespill. <p>De voksne må jobbe for å fremme tillit mellom barn/barn og barn/voksne, slik at barn føler glede ved å kommunisere og trygghet til å benytte ulike språk og tekstformer i hverdagen.</p>
<p>Lytte til lyder og rytme i språket og bli fortrolige med symboler som tallsiffer og bokstaver.</p>	<p>La skriftspråket være synlig i barnehagen.</p> <p>La barnet lære å skrive navnet sitt. Ha tilgang til skriveredskaper og papir. Blyantgrep.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rim og regler, ellinger. • La barnet få erfaring med leseretning og skriftretning. • Legge til rette for tekstskeping. Skrive ned barnets historier. • Lese skilt, vareemballasje, boktitler og lignende. • Lekebokstaver tilgjengelig i ulike material. • La barnet erfare og hente informasjon fra oppslagsverk som faktabøker, internett og lignende.
<p>Bli kjent med sanger, bilder, bøker media.</p>	<p>Se øvrige punkter for innhold/metoder.</p>	
<p>Oppmuntre barn med to eller flerspråklig bakgrunn til å være språklig aktive.</p>		<p>”Lær meg norsk før skolestart”</p>